

Т.Є. Оніщенко, І.В. Мельник, О.В. Рябоконт, О.В. Тихоновський, О.О. Фурик, Л.О. Ушеніна, О.П. Машко, В.В. Ізбицький

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З АНГЛОМОВНИМИ СТУДЕНТАМИ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: *англомовні студенти, навчальний процес.*

Узагальнено досвід викладання інфекційних хвороб англomовним студентам, зроблено спробу розробки рекомендацій з організації процесу навчання за фахом.

Опыт организации учебного процесса с англоязычными студентами на кафедре инфекционных болезней

Т.Е. Онщенко, И.В. Мельник, Е.В. Рябоконт, А.В. Тихоновский, Е.А. Фурик, Л.А. Ушенина, О.П. Машко, В.В. Избицкий

Обобщен опыт преподавания инфекционных болезней англоязычным студентам на кафедре инфекционных болезней, сделана попытка разработки рекомендаций по организации учебного процесса.

Ключевые слова: *англоязычные студенты, учебный процесс.*

Experience of english students education on the department of infectious diseases

T.E. Onischenko, I.V. Mel'nik, E.V. Ryabokon', A.V. Tikhonovskiy, E.A. Furik, L.A. Uschenina, O.P. Mashko, V.V. Izbitsky

The experience of English speaking students teaching the infectious diseases was summarized, an attempt to establish the recommendation of the organization of the learning process in the specialty was made.

Key words: *foreign students; education.*

Інтеграція української системи вищої освіти у міжнародний освітній простір [1–3] створює сприятливі умови для крос-граничної академічної мобільності [4], що викликає збільшення іноземних студентів, які приїжджають до України для здобуття вищої освіти. Цей процес викликає необхідність адаптації та вдосконалення організації навчального процесу з метою підвищення якості і зацікавленості іноземних студентів в освітніх послугах [5–7]. Запорізький державний медичний університет останні роки активно розвиває міжнародну сферу діяльності, в тому числі приймає на навчання англomовних студентів.

МЕТА РОБОТИ

Узагальнити досвід викладання предмету «інфекційні хвороби» англomовним студентам і запропонувати рекомендації з організації навчального процесу.

Протягом роботи враховували професійні якості викладачів, характеристики групи іноземних студентів, особливості організації навчального процесу. Академічні групи включали 8–10 студентів.

На наш погляд, навчальний процес передбачає глибоке попереднє знайомство з цільовою аудиторією, що відбувається у формі бесіди викладачів із студентами про їхнє походження, освіту, інтереси і цілі отримання освіти в Україні. Це сприяє встановленню доброзичливої атмосфери на заняттях і допомагає враховувати потреби студентів при організації вивчення дисципліни.

Лекційний матеріал найчастіше викладається у формі лекції-дискусії з постановкою проблемних питань і пошуком відповідей на них. Практичні заняття на кафедрі інфекційних хвороб переважно мають дискусійний характер, протягом таких занять вирішуються завдання і обговорюються проблеми з дисципліни.

Більшість іноземних студентів, як засвідчує власний досвід роботи з цим контингентом, мають активну позицію, тобто знають, чого хочуть від навчання, і беруть участь у дискусіях на заняттях. Можливо, те, що вони зважились поїхати на навчання до незнайомої країни, вже стало тестом на наявність у них активної життєвої позиції. Більшість студентів висловлюють готовність до самонавчання, тобто до самостійної позааудиторної роботи.

Сучасні вимоги та тенденції розвитку вищої освіти, а також аналіз наявного досвіду дозволяють сформулювати рекомендації з організації процесу навчання англomовних студентів з інфекційних хвороб. Насамперед, це спроба системно викласти роботу викладача з організації ефективного процесу навчання, орієнтованого на освітні потреби іноземних студентів, створення мотивуючої атмосфери навчання, що дозволить успішно досягти поставлених освітніх цілей.

Наведені рекомендації будуються в рамках сучасної освітньої парадигми, враховують концепцію «навчання, орієнтоване на студента» і включають елементи стратегічного підходу. Зазначені факти обґрунтовують необхідність визначення нинішнього становища студентів та їх бажаного майбутнього (з урахуванням вимог і очікувань обох сторін), а також шляхи отримання очікуваних результатів.

Запропонована організація навчального процесу розрахована на малі групи студентів, у ній умовно визначено три складові, кожна складається з кількох елементів (кроків), котрі викладач повинен реалізувати у навчальному процесі.

На першому етапі здійснюється особистісна ідентифікація викладача та студента. Під ідентифікацією розуміємо здатність викладача і студента виявити спільне у світосприйнятті, а отже, здатність до співвідношення власного життєвого досвіду. Це позначається на створенні сприят-

ливої атмосфери спілкування, що передбачає привітність, відкритість, взаєморозуміння, доброзичливість, і сприяє формуванню інтересу та мотивації до вивчення дисципліни.

Знайомство викладача з життєвим досвідом студента (питання про родину, країну, освіту, роботу, стиль життя, менталітет) сприяє формуванню культурно-особистісного контексту стосовно кожного студента. Знайомство студента з викладачем сприяє виникненню взаємин, коли студент може поставити аналогічні або інші питання викладачеві. Часто викладачі нехтують цим видом активності, вважаючи зайвим змішувати професійне й особисте життя в роботі зі студентами. Однак, на наш погляд, доцільно шукати деякий баланс відкритості для подолання культурних і мовних бар'єрів.

Наступний етап – професійна ідентифікація викладача і студента, котра спрямована на виявлення поточного рівня професійної підготовки студента з дисципліни, що вивчають. При цьому для викладача важливо з'ясувати наступні аспекти: причини навчання іноземного студента в українському виші і мотивація до навчання, тобто основні професійні інтереси щодо освіти та перспективи кар'єрного зростання (для чого студент навчається). Уточнюється також професійний досвід (у рамках дисципліни, що вивчається), зокрема, які дотичні дисципліни студент уже вивчав, де працював, що подобається чи не подобається у цій предметній області. Також викладач повинен представити себе студентам у професійному аспекті, зокрема досвід роботи у виші, досвід викладання дисципліни, сферу наукових інтересів, досвід і кваліфікацію лікаря.

Зазначені кроки допомагають викладачеві створити особистісний портрет групи, сформувати її професійний портрет, представити власний особистісно-фаховий портрет, створити атмосферу конструктивної взаємодії та взаєморозуміння викладача і групи.

На цьому етапі у свідомості студентів необхідно сформувати чітку картину комплексу очікувань від дисципліни. Помічено, що основною причиною прикростей і конфліктів у рамках групової динаміки є невинуваті (незадоволені) очікування членів групи. Причиною незадоволених очікувань є нездатність лідера групи сформувати їх на початковому етапі взаємодії. Саме тому вважаємо особливо важливим етап формування очікувань від дисципліни, що вивчається. Викладачеві необхідно, по-перше, визначити професійні очікування студента від предмета: потреби (що саме потрібно студенту), бажання (чого хотілося б) і побоювання (що не потрібно / не хотілося б) і, по-друге, довести до студентів цілі, завдання, структуру матеріалів, види діяльності, контрольні точки тощо.

Важливо, щоб при формуванні очікувань від вивчення предмету викладач виявляв гнучкість і намагався врахувати очікування і потреби, озвучені групою. Звичайно, така лояльність не може бути безмірною і має обмежуватись вимогами освітніх стандартів вишу. Успішність цього етапу дуже залежить від успішності створення сприятливої атмосфери спілкування під час першого етапу.

Зазначені етапи мають допомогти викладачеві у формуванні мотиваційного портрету групи щодо вивчення дисципліни, а студентам – у формуванні загальної перспективи цілей у рамках предмету, що вивчається.

На наступному етапі викладачеві необхідно визначити особистісно-професійно-мотиваційний портрет групи з метою максимальної орієнтації на потреби учнів у рамках існуючого освітнього стандарту дисципліни. Цей етап максимально реалізується на початку навчання, однак здійснюється протягом усього навчального процесу.

Для його успішної реалізації варто визначити наступні кроки:

Формування модульного плану (тематичної програми) дисципліни: перспективного і поточного;

Програму самостійної роботи студента, що включає перелік матеріалів, способи та план їх виконання;

Програму контролю (поточний, проміжний, підсумковий).

Також важливою є організація ефективної взаємодії з студентами під час аудиторних занять. Для цього корисним буде керуватись певними принципами. Насамперед, йдеться про принцип «минуле, теперішнє, майбутнє». Протягом аудиторних занять корисною є класична методика, коли на початку заняття проводять опитування і тестовий контроль з раніше вивченого матеріалу, потім розглядають і обговорюють поточну тему (що в ній не зрозуміло і є важливим для засвоєння), а в кінці дають завдання на наступне заняття. У такий спосіб формується наступна схема роботи: минуле – контроль, теперішнє – обговорення, майбутнє – завдання.

Принцип «диверсифікованої комунікації» передбачає не тільки прямі лінії комунікації (від викладача до студентів), але й зворотні. Крім того, важливими є горизонтальні лінії комунікації (між самими студентами). Наявність диверсифікованих ліній комунікації знижує стреси ізольованості і створює додаткову мотивацію у студентів до участі в навчальному процесі.

Завдання викладача полягає в такій організації занять, щоб усі студенти і сам викладач були «доступними» для спілкування. Ця доступність може поширюватись і на позааудиторний час за допомогою e-mail.

Принцип «адаптивності» передбачає готовність викладача до несподіваних подій, що пов'язані зі студентами: проблеми кліматичної, часової, харчової адаптації. Все це може призводити до непорозумінь і навіть зривів у навчальному процесі. Тому важливо завжди мати запасний план на випадок непередбачених ситуацій. У цьому можуть допомогти добре продумана програма самостійної роботи студентів, а також розвиненість комунікаційної складової.

У цьому зв'язку важливим є застосування персонального сайту кафедри як інструмента комунікації. Студент отримує інформацію про розклад занять, консультацій, знайомиться з робочими програмами з дисципліни, має миттєвий доступ до навчально-методичних матеріалів (посібників, лекцій, екзаменаційних питань тощо).

ВИСНОВКИ

Узагальнений досвід викладання інфекційних хвороб англomовним студентам, зазначені кроки і принципи сприятимуть формуванню та коригуванню навчального процесу, полегшенню взаємодії між викладачами і студентами. Отриманий досвід організації процесу навчання допоможе викладачам підвищити якість і ефективність роботи з урахуванням їх особистісно-професійно-мотиваційних особливостей, сприятиме формуванню очікувань від навчального процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна академія наук України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір / За ред. О.С. Онищенко, Б.А. Маліцького. – К., 2007. – 6,80 с.
2. The Bologna Process – The European Higher Education Area in the new decade, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. URL: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_April_2009.pdf
3. 2009 World Conference on Higher Education: The New Dynamics of Higher Education and Research for Societal Change and Development (UNESCO, Paris, 5–8 July 2009) COMMUNIQUE. – Режим доступу: http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/ED/pdf/WCHE_2009_FINAL%20COMMUNIQUE%20WCHE%202009.pdf.
4. Булах І.С. Цілі медичної освіти як системно творчий елемент / Булах І.С., Пашенко В.В. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – №1. – С. 78–84.
5. Бабкіна О. Проблема підвищення якості вищої освіти в Україні у контексті Болонських реформ / Бабкіна О. // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9, №1. – С. 91–95.
6. Захарін С.В. Економічна диверсифікація як ефективний механізм забезпечення розвитку підприємства / С.В. Захарін // Вісник КНУТД. – 2012. – №1. – С. 139–145.
7. Цогла О.О. Становлення диверсифікаційних процесів у діяльності підприємств / О.О. Цогла // Актуальні проблеми економіки – 2011. – №7. – С. 147–151.

Відомості про авторів:

Онiщенко Т.Є., доцент каф. інфекційних хвороб ЗДМУ.
 Мельник І.В., доцент, декан II міжнародного факультету ЗДМУ.
 Рябокoнь О.В., професор, зав. каф. інфекційних хвороб ЗДМУ.
 Тихоновський О.В., доцент, заст. декана II міжнародного факультету ЗДМУ.
 Фурик О.О., асистент каф. інфекційних хвороб ЗДМУ.
 Ушеніна Л.О., асистент каф. інфекційних хвороб ЗДМУ.
 Машко О.П., асистент каф. інфекційних хвороб ЗДМУ.
 Ізбицький В.В., доцент каф. факультетської хірургії ЗДМУ.

Поступила в редакцію 25.01.2013 г.